

Remissvar

Remiss nya regler om faderskap och föräldraskap, Dnr Ju2018/04106/L2 (SOU:68)

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker de förslag som remissen *nya regler om faderskap och föräldraskap* innehåller.

Betänkandet är indelat i tre huvudsakliga områden. Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget om presumtion om föräldraskap (8.) och förslaget om nytt sätt att bekräfta faderskap och föräldraskap (9.) och avstår från att kommentera förslaget om nya regler för rättsgenetisk undersökning vid utredning av faderskap (10.) då det inte ligger inom ramen för vårt kunskapsområde.

8. Presumtion om föräldraskap

8.6

Förslag: En presumtion för föräldraskap ska gälla om modern vid barnets födelse är gift med en kvinna.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget med följande kommentarer.

En presumtion om föräldraskap bidrar till att skyddet av likabehandlingsprincipen stärks genom att antagandet om föräldraskap inte skiljer sig åt utefter föräldrarnas könstillhörighet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset förhåller sig positiv till förslaget och vill särskilt belysa förslagets positiva konsekvenser sett ur ett barnrättsperspektiv.

Ett barn har rätt till sin eller sina föräldrar. Finns det två föräldrar har barnet lika mycket rätt till båda sina föräldrar. Genom att utöka presumtionen om faderskap till en presumtion om föräldraskap skyddas barn från att behandlas olika utefter föräldrarnas könstillhörighet. Det innebär att skyddet av likabehandlingsprincipen som förslaget medför inte enbart omfattar föräldrarna i fråga utan även barnet. Att införa reformer som skyddar barnets rättigheter är särskilt angeläget inför att barnkonventionen blir svensk lag år 2020. En presumtion om föräldraskap skyddar barnets rätt till familjeliv och rätten att åtnjuta denna rättighet utan diskriminering på någon grund. Det är också ett viktigt steg för att stärka barnets rätt till sitt ursprung och sin identitet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att förslagets betydelse ur ett barnrättsperspektiv bör ges ett större utrymme i de stycken där de positiva konsekvenserna av förslaget lyfts och där likställas med de positiva konsekvenser som förslaget förväntas medföra för föräldrarna.

8.7

Förslag: En presumtion för faderskap och moderskap ska gälla för gifta föräldrar när en eller båda har ändrat könstillhörighet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

8.8

Förslag: Det ska vara möjligt att häva ett föräldraskap på samma grunder som gäller för hävande av ett faderskap om barnet tillkommit genom en assisterad befruktning med donerade spermier. Domstol ska i sådana fall på talan av barnet eller kvinnan i äktenskapet förklara att kvinnan i äktenskapet inte är förälder. Det ska vara möjligt att häva faderskap och moderskap när en av eller båda föräldrarna har ändrat könstillhörighet på samma grunder som gäller för hävande av ett faderskap.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

8.8.3

Förslag: Om kvinnan i äktenskapet godkänner en mans eller annan kvinnas bekräftelse av faderskapet eller föräldraskapet, ska fastställas att kvinnan i äktenskapet inte är barnets förälder. En förutsättning är att de bestämmelser som gäller för bekräftelse har iakttagits och att bekräftelsen alltid är skriftligen godkänd av modern. Motsvarande ska gälla för mannen eller kvinnan i äktenskapet som inte har fött barnet när en av eller båda föräldrarna har ändrat könstillhörighet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

8.9

Förslag: Det införs ett antal följdändringar med anledning av införandet av en föräldraskapspresumtion och moderskapspresumtion. Ett faderskap ska inte fastställas om ett föräldraskap presumeras. Socialnämndens utredningsskyldighet ska inte gälla vid föräldraskapspresumtionen och nämnden ska under vissa förutsättningar, på begäran av bl.a. den kvinna som har presumerats som förälder till ett barn, kunna utreda faderskap eller föräldraskap för barnet. Det införs även regler om vem som har rätt att väcka talan om hävande av föräldraskap, om behörig domstol och om möjlighet för förmyndare och god man att i vissa fall föra en underårig parts talan. De nuvarande reglerna om mål om fastställande av föräldraskap ändras så att de inte omfattar situationen när modern är gift. I situationer där en av eller båda föräldrarna har ändrat könstillhörighet och moderskapet för den kvinna som inte har fött barnet presumeras tydliggörs att det som i andra kapitel i föräldrabalken och i andra författningar sägs om far och faderskap gäller även kvinnan.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9. Nytt sätt att bekräfta faderskap och föräldraskap

9.5.2

Bedömning: Kravet på skriftlighet ska vara kvar.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9.5.3

Förslag: Krav på bevittning ska inte gälla när barnet är under 18 år.

Bedömning: Krav på bevittning ska fortsatt gälla för en bekräftelse som gäller ett myndigt barn.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9.5.4

Förslag: Det ska gälla ett krav på personlig inställelse hos socialnämnden för bekräftelse av faderskap.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Enligt förslag 9.6.1 kan föräldraskapet komma att bekräftas elektroniskt. Om detta förslag träder i kraft ställer Stiftelsen Allmänna Barnhuset sig frågande till hur förslag 9.5.4 kan uppfyllas vid elektronisk bekräftelse.

9.5.5

Bedömning: Krav på moderns godkännande ska fortsatt gälla

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Bedömningens formulering kan tolkas som om det bara finns en moder till barnet. Tills det att den andra förälderns föräldraskap är bekräftat och godkänt finns det bara en rättslig förälder, modern som fött barnet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill trots det belysa den eventuella förvirring som formuleringen kan medföra i de fall barnet har två mödrar.

9.5.6

Bedömning: Krav på socialnämndens godkännande ska fortsatt gälla.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9.5.7

Förslag: Den nuvarande paragrafen som reglerar formkraven för en bekräftelse av faderskap ska ändras så att den i ett första stycke anger formkraven för en bekräftelse när barnet inte har fyllt 18 år. En sådan bekräftelse ska göras skriftligen och godkännas av socialnämnden och modern eller en särskilt förordnad vårdnadshavare. Det ska inte uppställas krav på bevittning. I ett nytt sista stycke ska formkraven för en bekräftelse av faderskap för ett myndigt barn regleras. En sådan bekräftelse ska göras skriftligen och bevittnas av två personer. Barnet ska självt godkänna bekräftelsen. Ytterligare en paragraf ska införas som anger, på motsvarande sätt som gäller i dag, att om det senare visar sig att den som har lämnat bekräftelsen inte är far till barnet, ska rätten förklara att bekräftelsen saknar verkan mot honom. En sådan talan ska, på samma sätt som i dag gäller enligt praxis, få väckas av barnet och den som bekräftat faderskapet. En ny paragraf ska ange vem som får föra en sådan talan. Paragrafen ska införas i anslutning till andra bestämmelser som gäller rättegången i mål om faderskap.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9.6.1

Förslag: Krav på skriftlighet ska gälla och kan uppnås vid en elektronisk bekräftelse genom att elektronisk identifiering används.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Av flera skäl kan de nuvarande reglerna för bekräftelse av föräldraskap försvåra eller åtminstone försena processen. Det kan vara så att föräldern befinner sig på en plats som omöjliggör bekräftelsen med nuvarande krav. Föräldrarnas inbördes relation kan också vara infekterad på ett sätt som försvårar bekräftelsen. En fördröjd process riskerar att äventyra barnets rätt till privat- och familjeliv. Ett barn ska inte längre än nödvändigt tvingas leva i ovisshet vad gäller identitet och ursprung och förslag som förväntas påskynda denna process är således välkommet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset förhåller sig därför positiv till en funktion som förenklar och påskyndar fastställandet av föräldraskap.

9.6.2

Bedömning: Krav på moderns skriftliga godkännande ska gälla och uppnås genom att modern elektroniskt godkänner den andra förälderns elektroniska bekräftelse.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9.6.3

Förslag: Krav på skriftligt godkännande av socialnämnd ska inte gälla för en elektronisk bekräftelse.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9.7

Förslag: En bekräftelse av föräldraskap ska kunna göras elektroniskt till Skatteverket. Skatteverket ska ansvara för att utveckla och driva en möjlighet till elektronisk bekräftelse av föräldraskap. Inför ikraftträdandet av reglerna ska Skatteverket ges i uppdrag att ta fram en säker process för tjänsten för elektronisk bekräftelse.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget med följande kommentar.

I betänkandet uppges tjänsten vara likvärdig digitala funktioner för andra rättshandlingar. Det som skiljer en digital lösning för fastställandet av föräldraskap från andra aktiva tjänster är att bestämmelsen direkt påverkar ett barn. Därför krävs att de risker som samtliga digitala funktioner innebär beaktas med särskild noggrannhet.

9.8.1

Förslag: Barnet ska vara folkbokfört här.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget med följande kommentar

Att bekräfta föräldraskap digitalt kan tänkas vara till särskild nytta när den andra föräldern befinner sig på annan plats. För att göra det möjligt för föräldrar som är bosatta på annan plats att använda sig av digital bekräftelse är ett alternativ att inkludera barn med svenskt personnummer i förslaget, oavsett om de enligt folkbokföringen är utskrivna från Sverige. På så sätt kan funktionen användas av fler föräldrar.

9.8.2

Förslag: Modern och den som bekräftar ska vara myndiga

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget med följande kommentar

Det bör i inledningen till förslaget tilläggas att det är en lika viktig förutsättning att modern förstår rättshandlingens innebörd vid godkännande av bekräftelsen, inte enbart den presumerade fadern.

Skälet till åldersgränsdragningen uppges vara försäkran om att den presumerade fadern har förstått rättshandlingens innebörd. Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget men önskar en reflektion av de skäl som skulle tala för att personer under arton år också skulle omfattas av förslag 9.6.1.

Det kan vara så att personer under arton år känt den andra föräldern kortare tid eller att relationen i mindre omfattning hunnit fördjupats vilket skulle kunna utgöra grund för att bekräftelsen av faderskapet försvåras med nuvarande regler för bekräftelse. Förslag 9.8.2 innebär att barn till personer under arton år inte omfattas av förslag 9.6.1 och därmed fortsatt riskerar att få sin rätt till sina föräldrar, familjeliv, ursprung och identitet kränkt. Att skydda barnets rättigheter uppges vara ett av de bakomliggande skälen till att utveckla en digital lösning för bekräftelse. Med tanke på den ojämlikhet som förslaget medför för barn till personer under arton år är det viktigt att de skäl som talar för att det är till det nyfödda barnets fördel att socialnämnden handlägger utredningen och fastställer ett föräldraskap väger tyngre än den potentiellt ökade risken för att fastställandet av föräldraskapet uteblir.

9.8.3

Förslag: Modern och den som bekräftar föräldraskap ska vara folkbokförda här.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget med hänvisning till kommentar för förslag 9.81.

9.8.4

Förslag: En elektronisk bekräftelse ska kunna göras inom 14 dagar från barnets födelse
Förslag: En elektronisk bekräftelse ska göras inom 14 dagar från barnets födelse.
Bedömning: Det ska inte vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9.8.5

Förslag: En elektronisk bekräftelse ska inte vara möjlig vid hävande av föräldraskap som presumeras när modern är gift

Bedömning: En elektronisk bekräftelse ska inte användas när modern är gift och en bekräftelse ska godkännas av flera.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9.8.6

Förslag: Det ska införas bestämmelser som möjliggör att Skatteverket i samband med en elektronisk bekräftelse lämnar ut vissa personuppgifter till modern och den som bekräftar ett föräldraskap.

Bedömning: Det behövs inte några ytterligare regler för att säkerställa dataskydd i anledning av förslaget om elektronisk bekräftelse.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget med följande kommentar

Det bör beaktas hur säkerheten för föräldrar och barn med skyddade personuppgifter garanteras inom ramen för förslaget.

9.8.7

Bedömning: Krav på arkivbeständighet kan uppfyllas med en elektronisk bekräftelse.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9.9.1

Förslag: I förordning anges att en elektronisk bekräftelse ska göras i ett system för sådan särskild bekräftelse som tillhandahålls av Skatteverket. Förordningen anger vilka uppgifter som ska lämnas om barnet, modern och den som gör bekräftelsen. Skatteverket ska lämna information till användaren om innebörden av bekräftelsen och godkännandet. Information ska även lämnas avseende följderna av ett felaktigt bekräftat föräldraskap. Skatteverket ges rätt att meddela ytterligare föreskrifter om elektronisk bekräftelse. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska därför bemyndigas att meddela föreskrifter om utformningen av en elektronisk bekräftelse.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

9.9.2

Förslag: Föräldrarna ska ges möjlighet att i samband med en elektronisk bekräftelse av föräldraskap anmäla gemensam vårdnad om barnet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

10. Rättsgenetisk undersökning vid utredning av faderskap

Stiftelsen Allmänna Barnhuset avstår från att kommentera förslaget om rättsgenetisk undersökning vid utredning om faderskap då det inte ligger inom ramen för vårt kunskapsområde.

Allmänna kommentarer till förslagen.

I betänkandet används 'föräldra- och faderskap' i stycken som rör föräldraskap. Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att i de stycken som inte rör faderskap explicit utan föräldraskap oberoende av könstillhörighet endast använda föräldraskap. Detsamma avser formuleringen 'fadern eller föräldern' som kan ersättas med 'föräldern'.

2019-02-28

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Föredragande i ärendet har varit Emma Tengwall och Marianne Gabrielsson.

Cecilia Sjölander

Generalsekreterare